

4 במאי 2026

לכבוד

מר יואב קיש, שר החינוך

מר מאיר שמעוני, מנכ"ל משרד החינוך

גב' שרית חאיק שפיגלשטיין, יועמ"שית משרד החינוך

שלום רב,

הנדון: דרישה להבהרות בנושא עבודת ועדת ההסתה של משרד החינוך והסמכות להפעלתה

אנו פונות אליכם בדרישה דחופה להבהרות בנושא פעילות ועדת ההסתה של משרד החינוך, אמות המידה להפעלתה שנקבעו בנוהל "הוועדה המייעצת למנכ"ל לעניין טיפול בהסתה כנגד המדינה במערכת החינוך" (להלן: **הנוהל**), ומקור הסמכות להקמתה ולעבודתה. הנוהל, כמו גם מענה לבקשת חופש מידע שקיבלנו בעקבות פרסומו, מעלים קשיים משפטיים ניכרים וספקות רציניים בעניין חוקיות הקמתה ופעולתה של הוועדה, והכל כמפורט להלן.

1. ביום 4.11.25 הוגשה תגובת משרד החינוך לעתירות בבג"ץ 52884-11-24 **אבני נ' כנסת ישראל** (להלן: **עתירת אבני**), אשר תקפו את חוקיות חוק איסור העסקת עובד הוראה ושליחת תקציב ממוסדות חינוך עקב הזדהות עם מעשה טרור או עם ארגון טרור (תיקוני חקיקה), התשפ"ה-2024 (להלן: **החוק**). תגובת המשרד חשפה, כי ב-25.9.2025 אישר שר החינוך נוהל לפעולת ועדה (להלן: **"הנוהל"** ו"**ועדת הסתה**"), שתפקידה הוא לבחון תלונות שהתקבלו במשרד בעניין התבטאויות מורים. לוועדה הוקנו סמכויות בחינה נרחבות, המשתרעות על כלל התבטאויותיהם של עובדי ההוראה, בין במסגרת עבודתם ובין אם מחוץ לה, בין היתר בפרסומים שהעלו ברשתות החברתיות (סעיף 36 לתגובה לעתירה). על פי הנוהל, הוועדה מוסמכת להמליץ למנכ"ל המשרד המלצות פוגעניות, מרחיקות לכת, הנוגעות בלבת זכויות יסוד: פיטורי מורים ושליחת היתרי העסקה קיימים, או אי חידושם.
2. מענה לבקשת חופש מידע בנושא שהוגשה על ידי התנועה לחופש המידע, שהתקבל ביום 8.2.2026, מלמד כי מדי שנה בוחנת הוועדה עשרות תלונות שהתקבלו נגד מורים בגין התבטאויות, וכי על בסיס המלצותיה נערכים שיחות בירור, שימועים, השעיות ופיטורין. עיקר פעילותה של ועדת ההסתה מתבצעת בעניינם של עובדי ההוראה ערבים.
3. על פניו, **פעולת ועדת ההסתה המעוגנת בנוהל מעוררת שורת קשיים משפטיים**: הנוהל מקנה לחבריה, שאין בהם ולו אחד הבקי בבחינת התבטאויות או בפדגוגיה בכלל, סמכויות בדיקה ודרישת מידע מפליגות. הוועדה מוסמכת להורות על ביצוע בדיקות משלימות ואיסוף מידע נוסף לזה שעומד בפניה, ולאחר סקירת החומרים להמליץ למנכ"ל המשרד אם להפנות את עובד ההוראה לטיפול במישור הפלילי, המשמעותי או הפדגוגי, כמו גם, כאמור, על פיטוריו ושליחת היתר העסקה שניתן לו.
4. עוד עולה מתגובת המדינה לעתירת אבני ומתשובת המשרד לבקשת חופש המידע, כי ועדת ההסתה פועלת במשרד שנים ארוכות, מאז שנת 2016, וכי עד לכינון הנוהל הנוכחי, היא פעלה מכוח "מסמכים

פנימיים", שלטענת המשרד לא ניתן להציגם. העדר השקיפות מתמיה במיוחד נוכח הסמכויות הדרקוניות שהוקנו לוועדה, ופוטנציאל פגיעתה הקשה בעובדי הוראה ובזכויות יסוד.

5. הקמת הוועדה, אשר אין לה כל אזכור בחוק, יצרה מנגנון בדיקה פנימי בתוך משרד החינוך, שחבריו מנטרים וחוקרים תכנים שנאמרים על ידי עובדי הוראה בזירות שונות, ומועלים על ידם בין היתר לרשתות החברתיות, אף שאין כל קשר בין הפרסומים לעבודתם החינוכית. חמורה לא פחות היא העובדה, שעיקר פעולת הוועדה, חרף פגיעתה הקשה בזכויות אדם, מתבצעת במחשכים, לפני שעובד ההוראה קיבל על כך הודעה, ומבלי שניתנה לו זכות טיעון, אלא רק בדיעבד ולאחר מעשה. משמע, הוועדה כולה פועלת כמעין "ועדת צללים" בתוך משרד החינוך, בסתירה לעקרונות ההליך ההוגן והצדק הטבעי ובחתיירה תחתם.

6. האמור לעיל מעלה חשש כבד לפגיעה חמורה ואסורה בחופש הביטוי של מורים, בפרטיותם, בחופש העיסוק שלהם ובזכותם להליך הוגן. הוועדה יוצרת אווירת הפחדה ואפקט מצנן על ביטויים פוליטיים מותרים, ומשדרת מסר ברור למורים, בעיקר ערבים, לבל יהינו לפתח את הפה. זאת, אף שהזכות החוקתית לביטוי אינה פוסחת על עובדי הוראה, גם אם התבטאויותיהם הן לצנינים בעיני צמרת המשרד ופקידיו (בעניין זה ראו, למשל, סעי' (ת"א) 40668-11-23 ברוכין נ' עיריית פתח תקוה (13.1.2024); עע (ארצי) 45370-04-24 עיריית פתח תקווה נ' ברוכין (18.6.2024); פ"ה (חי) 49385-09-24 שור נ' מדינת ישראל (18.9.2024)); והכל באופן שאינו עולה בקנה אחד עם עקרונות יסוד של חברה דמוקרטית, ובסתירה לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ולחוק יסוד: חופש העיסוק.

7. בשל אלה, נבקשם להשיבנו כדלקמן:

א. מה מקור הסמכות להקמת הוועדה והפעלתה, וזאת, בין היתר, בשים לב לצו על תנאי שניתן בעתירת אבני.

ב. מי הם הגורמים במשרד החינוך שמבצעים את הליכי הבדיקה ודו"חות החקירה עבור הוועדה, ומופקדים על ביצוע בדיקות ואיסוף מידע נוסף לדרישת חבריה (סעיפים 11, 12 ו-16 לנוהל).

ג. מהם הכלים העומדים לרשותם לצורך ביצוען של הבדיקות, ומהו הנוהל המסדיר את אופן פעולתם.

ד. כיצד מתקבלות התלונות שנבחנות על ידי הוועדה, ומי הגורם האחראי במשרד החינוך לקבלת אותן תלונות ולבדיקתן לצורך העברתן אל ועדת ההסתה.

נודה לתשובתכם הדחופה, על מנת לשקול את המשך צעדינו.

בברכה,

ד"ר מורן סבוראי, עו"ד

מירי גרוס, עו"ד

טל חסין, עו"ד

משרד עו"ד סבוראי

הקליניקה לזכויות עובדים

האגודה לזכויות האזרח